

REGIMUL JURIDIC AL CESIUNII CONTRACTULUI ÎN LEGISLAȚIA REPUBLICII MOLDOVA

Dumitru DUMITRAȘCU

Abstract: The legal status of the assignment agreement. *The assignment agreement is a contract what allows to assign contractual rights and responsibilities to another party. The assignment agreement has acquired autonomy in practice, distinguishing from other legal mechanisms by which the dynamics of the obligation are achieved and whose common denominator is that they establish relations among three parties. Therefore, it is necessary to regulate expressly the assignment agreement in the civil code of the Republic of Moldova.*

Relațiile obligaționale, stabilite între părți, pot suferi anumite modificări în timpul existenței raportului juridic civil. Aceasta se datorează faptului intervenirii anumitor schimbări în structura obligației, fără ca aceasta să se stingă definitiv și ireversibil. Acestea modificări sau această dinamică a raporturilor juridice obligaționale se realizează, conform doctrinei clasice, prin transmisiunea sau transformarea obligațiilor.

În literatura de specialitate⁴⁶², transmisiunea obligațiilor este definită ca fiind acea operație juridică în temeiul căreia, prin voința părților sau în puterea legii, latura activă sau latura pasivă a raportului juridic obligațional trece de la părți la o altă persoană. Pe când, transformarea obligației constă în operația juridică în temeiul căreia se schimbă, prin acordul părților, unul din elementele raportului juridic obligațional: subiecte, obiecte sau cauza sa.

Legislația civilă a RM recunoaște ca fiind mijloace juridice de transmisiune a obligațiilor: cesiunea de creanță și preluarea datoriei. Conform art. 556 din Codul civil⁴⁶³, prin cesiune de creanță vom înțelege o operație juridică prin care un creditor transmite dreptul său de creanță unei alte persoane. Prin acest mijloc se transmite numai elementul activ al patrimoniului creditorului, adică creanța lui față de debitor. Iar, în cazul preluării de datorie se transmite numai elementul pasiv al patrimoniului debitorului către o altă persoană, adică datoria (obligația) pe care era ținut să o execute debitorul.

Dar, având în vedere caracterul variabil al circuitului civil și faptul că majoritatea contractelor sunt sinalagmatice⁴⁶⁴, în practică apare necesitatea ca să fie transmise atât drepturile, cât și obligațiile unei părți. Ca urmare a creației practicii și a doctrinei a apărut noțiunea de *cesiunea contractului*. Prin cesiunea contractului se urmărește transmiterea drepturilor și obligațiilor unei părți dintr-un contract unui terț. În momentul actual, Codul civil al RM nu reglementează cesiunea contractului, iar subiecții raportului obligațional pentru a transfera raportul juridic, fie încheie un contract nenumit cu trei părți: respectiv partea care își cedează poziția contractuală (cedentul), terțul care preia locul acestuia (cesionarul) și partea care acceptă schimbările survenite în raportul obligațional (cedatul). Fie părțile decid de a desface raportul obligațional inițial existent între cele două părți (între cedentul și cedatul), în schimb, partea care va rămâne neschimbată în raportul obligațional (cedatul) va încheia un contract nou cu terțul (cesionarul).

⁴⁶² STĂTESCU, C., BÎRSAN, C. *Drept civil: teoria generală a obligațiilor*. București: Editura Hamangiu, 2008, p. 362.

⁴⁶³ Codul civil al RM. În Monitorul Oficial nr. 82-86 din 22.06.2002.

⁴⁶⁴ Caracterul sinalagmatic presupune reciprocitatea obligațiilor părților și că drepturile unei părți își au cauza juridică în obligațiile celeilalte părți, astfel aceste obligații sunt reciproce și interdependente.

Observăm că ultima modalitate implică o procedură mai complicată, reieșind din considerentul că trebuie îndeplinite două operațiuni juridice distincte: pe de o parte, exprimarea acordului de încetare a contractului existent, și, pe de altă parte, încheierea contractului între cesionar și cedat.

Autoarea Alexandra-Irina Dănilă definește⁴⁶⁵ cesiunea contractului (denumită și cesiune de poziție contractuală) ca acea operațiune juridică prin care una dintre părțile unui contract (cedentul), este înlocuită cu un terț (cesionarul), în baza acordului intervenit, în cursul executării contractului, între cedent și cesionar, cu consimțământul cocontractantului cedat. Autoarea citată mai menționează că cesiunea contractului antrenează transferul contractului însuși, ca raport juridic complex, diferențiindu-se astfel de cesiunea drepturilor de creanță rezultate din contract sau de stingerea contractului inițial și înlocuirea lui cu un nou raport contractual.

În literatura juridică de specialitate⁴⁶⁶ au fost formulate două teorii pentru explicarea naturii juridice a cesiunii contractului:

1. *Teoria dualistă sau analitică*. Potrivit acestei teorii, prin cesiunea contractului se transferă de către un cocontractant către un terț ansamblul raporturilor juridice născute din contract. Reprezintă o transmitere între cedent și cesionar a elementelor contractuale care îl alcătuiesc (drepturi, obligații, accesorii ale acestora). Totodată, operațiunea în sine este descompusă în două mecanisme juridice distincte: o cesiune de creanță și o preluare de datorie. Prin urmare, cesiunea contractului va depinde de admisibilitatea celor două procedee prin care se realizează.
2. *Teoria unitară (monistă) sau autonomă*. Cesiunea contractului nu trebuie văzută ca o simplă adițiune a două operațiuni juridice distincte, ci ca o transmisiune a contractului în întregul său. Această transmisiune are ca scop principal continuarea contractului, în condițiile în care una dintre părțile contractuale este înlocuită cu alta, dar nu presupune numai simplul transfer de drepturi și obligații.

Considerăm că cesiunea contractului nu trebuie privită ca o operațiune dualistă, ce ar include în sine două operațiuni juridice, concomitente de cesiune de creanță și preluare de datorie. Astfel că, în caz contrar, nu ar fi existat necesitatea de reglementare a unei alte modalități de transmisiune a obligațiilor. Așadar, susținem teoria unitară ce explică natura juridică a cesiunii contractului, reieșind din considerentul că prin această operațiune juridică părțile urmăresc scopul de a înlocui o parte din raportul obligațional cu o altă persoană, interesul fiind de a continua raportul obligațional existent, transferând raportul juridic în întregime de la o persoană la alta.

După cum am menționat mai sus, Codul civil al RM nu reglementează cesiunea contractului, însă, relativ recent, Ministerul Justiției al RM a publicat pentru consultare publică proiectul de modificare a Codului civil⁴⁶⁷. Conform acestui proiect, se propune, printre altele, completarea Codului civil cu instituția cesiunii contractului. Așadar, în Cartea a treia, Titlul I, Capitolul III se va completa cu secțiunea a 3-a cu titlul marginal „Cesiunea contractului”.

În cadrul acestei secțiuni va fi introdus art. 571⁵ cu următorul conținut:

⁴⁶⁵ DĂNILĂ, A.-I. *Cesiunea de contract*. București: Editura Hamangiu, 2010, p. 1

⁴⁶⁶ Pentru detalii a se vedea: POPA, I. *Cesiunea contractului*. În: Dreptul nr. 10/2006, p. 122-130. DĂNILĂ, A.-I. *op. cit.*, p. 4-15. STĂTESCU, C., BÎRSAN, C. *op. cit.*, p. 361-362.

⁴⁶⁷ Proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative. [online] [citat la 11.05.2017]. Disponibil: http://justice.gov.md/public/files/transparenta_in_procesul_decizional/coordonare/2017/aprilie/proiect_de_amendare_cod_civil_si_cadru_conex_26.04.2017_r.pdf

Articolul 571⁵. Cesiunea contractului

(1) O parte la raportul contractual poate să convină cu un terț, cu consimțământul celeilalte părți la raportul contractual, ca terțul să o substituie în calitate de parte la raportul contractual.

(2) Consimțământul celeilalte părți poate fi dat și în prealabil. În acest caz, transferul produce efect numai când cealaltă parte este notificată despre acest fapt.

(3) În măsura în care prin efectul acestei substituiri terțul dobândește drepturi, se aplică dispozițiile secțiunii 1 a prezentului capitol (*cele privind cesiunea de creanță [pr.ns.]*). În măsura în care terțul preia obligații, se aplică dispozițiile secțiunii 2 a prezentului capitol (*cele privind preluarea datoriei [pr.ns.]*).

În conformitate cu nota informativă la acest proiect⁴⁶⁸, mecanismul cesiunii contractului este frecvent utilizat în practică (de exemplu, cesiunea locațiunii, cesiunea contractului de leasing, cesiunea contractului privind investițiile în construcții). Noul art. 571⁵ recunoaște expres conceptul de cesiune a contractului și stabilește că o parte la raportul contractual poate să convină cu un terț, cu consimțământul celeilalte părți la raportul contractual, ca terțul să o substituie în calitate de parte la raportul contractual.

Cesiunea contractului este posibilă numai cu acordul cedatului, consimțământul ce trebuie exprimat în momentul încheierii cesiunii contractului sau poate fi exprimat și în prealabil. Prin exprimarea în prealabil se are în vedere situația includerii unei clauze contractuale prin care se oferă dreptul cedentului de a cesiona contractul oricând, cu condiția notificării cedatului. Evident că în acest caz cesiunea contractului va produce efecte pentru cedat din momentul primirii notificării.

Având în vedere cele relatate supra, putem afirma că cesiunea contractului se va considera încheiată în momentul exprimării de voință a celor trei părți. Iar în situația în care consimțământul cedatului a fost dat în prealabil, cesiunea contractului va începe să producă efecte din momentul primirii notificării de către cedat despre faptul transmisiunii obligației.

Trebuie să menționăm faptul că cesiunea contractului poate avea loc oricând în timpul existenței raportului obligațional între părți, adică până la momentul executării integrale a obligațiilor contractuale. În acest sens, Codul civil al României⁴⁶⁹ stipulează în cadrul art. 1315 că o parte poate să își substituie un terț în raporturile născute dintr-un contract numai dacă prestațiile nu au fost încă integral executate. Cesiunea contractului trebuie încheiată în forma cerută de lege pentru validitatea contractului cedat.

Efectul principal al cesiunii contractului constă în transmiterea tuturor drepturilor și obligațiilor de la cedent la cesionar, preluarea poziției contractuale a cedentului de către cesionar. Prin urmare, dacă contractul este unul sinalagmatic, cesionar va fi obligat să execute obligația contractantă față de cedat, iar cedatul va fi ținut să execute contraprestația față de partea înlocuită, adică față de cesionar. Așadar, cedentul va fi liberat de obligațiile ce rezultă din contractul cedat, poziția sa contractuală fiind preluată de cesionar. Contractul nu încetează, ci continuă cu o altă parte contractantă, cesionarul⁴⁷⁰.

Chiar dacă cedentul este liberat de executare a obligațiilor conform contractului cesionat, el are o obligație de garanție: garantează valabilitatea contractului. Această obligație de garanție poate fi modificată prin acordul părților, putând fi atenuată (de exemplu,

⁴⁶⁸ Nota informativă la proiectul Legii privind modificarea și completarea unor acte legislative. [online] [citat la 11.05.2017] Disponibil: http://justice.gov.md/public/files/transparenta_in_procesul_decizional/coordonare/2017/aprilie/Nota_informativ_proiect_amendare_Cod_civil_xxxxxxx.pdf

⁴⁶⁹ Noul Cod civil al României. [online] [citat la 11.05.2017] Disponibil: http://www.dreptonline.ro/legislatie/codul_civil_republicat_2011_noul_cod_civil.php

⁴⁷⁰ DĂNILĂ, A.-I. *op. cit.*, p. 98.

cedentul va garanta numai pentru anumite clauze de nevalabilitate) sau agravată. În cazul în care cedentul garantează executarea contractului, el va fi ținut ca fidejutor pentru obligațiile cocontractantului cedat⁴⁷¹.

Art. 571⁵, propus pentru aprobare, stabilește că prevederile cu privire la cesiunea de creanță și preluarea datoriei se aplică *mutatis mutandis* în cazul cesiunii contractului. În acest sens trebuie să menționăm că conform propunerilor de modificare a instituției cesiunii de creanță și preluării datoriei, aceste transmisiuni a obligațiilor vor putea fi integrale sau parțiale.

Creanța pecuniară poate fi cesionată în parte. În cazul creanței nepecuniare, aceasta poate fi cesionată în parte numai dacă obligația este divizibilă, iar cesiunea nu face ca aceasta să devină, în mod substanțial, mai oneroasă pentru debitor. Această regulă nu se aplică dacă debitorul și-a dat consimțământul la cesiune. Asemenea și preluarea datoriei poate fi de mai multe feluri: completă, când debitorul inițial este liberat de datorie; incompletă, debitorul inițial este menținut în calitate de debitor pentru cazul în care noul debitor nu își execută corespunzător obligațiile; adăugirea noului debitor, în situația în care debitorul inițial și cel nou poartă răspundere solidară.

Considerăm că cesiunea contractului poate fi dispusă numai integral, astfel fiind transmise toate drepturile și obligațiile cedentului către cesionar. Ca efect principal al cesiunii contractului, cedentul va fi liberat de raportul contractual și nu va răspunde în ipoteza neonorării obligațiile de către cesionar față de cedat. După cum menționează autorii I. Lulă și I. Sferidan⁴⁷², cedatul nu poate atrage răspunderea contractuală a cedentului pentru neexecutarea obligațiilor de către cesionar. Acordul cedatului exprimat la cesiunea contractului constituie o absolvire expresă de răspundere în legătură cu executarea obligației de către cedentul. Deci, ulterior cesiunii de contract nu mai putem vorbi de răspunderea cedentului față de cedat, nici în calitate de debitor principal și nici ca garant. Trebuie să remarcăm aici că această regulă se aplică numai în cazurile în care părțile la cesiunea contractului nu a prevăzut vreo clauză contrară. Așadar, dacă părțile vor prevedea obligația cedentului de a garanta executarea obligației de către cesionar față de cedat, acesta va avea calitate de fidejutor pentru obligațiile contractantului cedat.

În același timp, trebuie să menționăm faptul că conform propunerilor legislative, reiese că în privința naturii juridice a cesiunii contractului se va aplica teoria dualistă sau analistă. Astfel, operațiunea de cesiune a contractului va fi descompusă în două mecanisme juridice distincte: o cesiune de creanță și o preluare de datorie. Or, potrivit art. 571⁵ alin. (3) din proiect, în măsura în care prin efectul acestei substituiri terțul dobândește drepturi, se aplică dispozițiile secțiunii 1 a prezentului capitol (cele privind cesiunea de creanță). În măsura în care terțul preia obligații, se aplică dispozițiile secțiunii 2 a prezentului capitol (cele privind preluarea datoriei). După cum am mai menționat, din punctul nostru de vedere, în privința cesiunii contractului trebuie să se aplice teoria unitară sau autonomă, având în vedere scopul acestei operațiuni juridice: de a înlocui în cadrul unui raport contractual o parte cu o terță persoană, aceasta preluând poziția cedentului din contract. În plus, cesiunea contractului se va aplica în privința contractelor sinalagmatice, în cadrul cărora obligațiile părților sunt reciproce și interdependente, părțile urmărind transferarea atât a drepturilor, cât și a obligațiilor către cesionar. Așadar, considerăm că fiind inutilă prevederea din cadrul art. 571⁵ alin. (3) din proiectul de modificare a Codului civil, or, prin

⁴⁷¹ *Ibidem*, p. 99.

⁴⁷² LULĂ, I., SFERIDAN, I. *Discuții cu privire la răspunderea contractuală pentru fapta altuia*. În: Dreptul nr. 8/2005, p. 95.

cesiunea contractului terțul dobândește atât drepturi, cât și obligații. Prin urmare, propunem reformularea prevederii din cadrul acestui alineat: „Dispozițiile privitoare la cesiunea de creanță și preluarea datoriei, din cadrul secțiunii 1 și secțiunii 2 a prezentului capitol, sunt aplicabile, în mod corespunzător”.

Rezumând cele menționate supra, apreciem că cesiunea contractului poate fi operată de către părți și în situația actuală, când această instituție nu este expres reglementată de legislația RM. În lipsa unei norme imperative, ce ar interzice cesiunea contractului, considerăm că părțile vor putea cesiona contractul. Astfel, părțile vor dispune această operațiune juridică printr-un contract nenumit, încheiat între cele trei părți cu scopul de a transmite raportul contractual în integralitatea sa. Însă, după analiza a naturii juridice și a efectelor specifice pe care le generează cesiunea contractului, este indubitabilă utilitatea reglementării exprese a mecanismului cesiunii contractului. Prin urmare, susținem întru totul inițiativa legislativă de modificare a Codului civil al RM și completarea acestuia cu instituția cesiunii contractului, cu anumite rezerve în privința prevederii din cadrul art. 571⁵ alin. (3).

Bibliografia:

1. Codul civil al RM. În Monitorul Oficial nr. 82-86 din 22.06.2002.
2. DĂNILĂ, A.-I. *Cesiunea de contract*. București: Editura Hamangiu, 2010.
3. LULĂ, I., SFERIDAN, I. *Discuții cu privire la răspunderea contractuală pentru fapta altuia*. În: Dreptul nr. 8/2005.
4. Nota informativă la proiectul Legii privind modificarea și completarea unor acte legislative. [online] [citată la 11.05.2017] Disponibil: http://justice.gov.md/public/files/transparența_in_procesul_decizional/coordonare/2017/aprilie/Nota_informativ_proiect_amendare_Cod_civil_XXXXXXX.pdf;
5. Noul Cod civil al României. [online] [citată la 11.05.2017] Disponibil: http://www.dreptonline.ro/legislație/codul_civil_republicat_2011_noul_cod_civil.php
6. POPA, I. *Cesiunea contractului*. În: Dreptul nr. 10/2006;
7. Proiectul Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative. [online] [citată la 11.05.2017]. Disponibil: http://justice.gov.md/public/files/transparența_in_procesul_decizional/coordonare/2017/aprilie/proiect_de_amendare_cod_civil_si_cadru_conex_26.04.2017_r.pdf;
8. STĂTESCU, C., BÎRSAN, C. *Drept civil: teoria generală a obligațiilor*. București: Editura Hamangiu, 2008.